HOOGHEEMRAADSCHAP DE STICHTSE RIJNLANDEN

Onderwerp: Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2028-2033
Datum vergadering: 16-12-2026
Registratienummer: 2102030 versie 1

Besluitnota

Onderwerp
Ontwerp-Waterbeheerprogramma 2028-2033

Voorgesteld besluit
Het algemeen bestuur besluit:

1. Het ontwerp-Waterbeheerprogramma 2028-2033 vast te stellen (Bijlage 1, DM 2103124);
2. Het ontwerp-Waterbeheerprogramma 2028-2033 vrij te geven voor inspraak en ter inzage te leggen gedurende een periode van zes weken.

Inleiding
HDSR werkt aan een nieuw waterbeheerprogramma (hierna: WBP) voor de periode 2028-2033. Met dit voorstel vragen we het algemeen bestuur (hierna: AB) om het ontwerp-WBP 2028-2033 vast te stellen en vrij te geven voor inspraak. Daarmee zet het AB een belangrijke stap richting het definitieve WBP, dat eind 2027 ter vaststelling aan het AB wordt voorgelegd.

Inhoud van het WBP - de urgentie en onze maatschappelijke opdracht
Droge voeten en voldoende, schoon en gezond water zijn niet langer vanzelfsprekend. Klimaatverandering leidt tot grotere weersextremen, met langere perioden van droogte, hevigere neerslag en hitte. Tegelijk neemt de druk op het water- en bodemsysteem toe. Voldoende water van goede kwaliteit is niet altijd en overal beschikbaar en ook het realiseren van de doelen voor waterkwaliteit vraagt blijvende inspanningen. Deze ontwikkelingen raken direct aan de watertaken van HDSR: zorgen voor veilige dijken, voldoende en schoon water en een goed functionerende waterketen.

Tegelijk neemt de druk op de fysieke leefomgeving toe. Woningbouw, landbouw, natuur, energievoorziening, infrastructuur, bedrijvigheid en water vragen allemaal om ruimte. Ook de middelen om de opgaven uit te voeren zijn niet onbeperkt: energie, grondstoffen, deskundige mensen en financiële middelen zijn schaars. De toenemende afhankelijkheid van digitale systemen stelt bovendien andere eisen aan de continuïteit en weerbaarheid van het water- en zuiveringsbeheer.

HDSR kan de opgaven niet meer vanzelfsprekend oplossen door bestaande systemen technisch verder te optimaliseren. We moeten het waterbeheer en de zuiveringen betrouwbaar in stand houden én tijdig voorsorteren op een toekomst met grotere extremen, meer onzekerheid en toenemende schaarste. Dat vraagt om keuzes: niet alles kan overal en niet alles kan tegelijk. Ook kunnen risico's en overlast niet altijd volledig worden voorkomen. Daarom moeten we eerlijk zijn over de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem, keuzes tijdig bespreekbaar maken en duidelijkheid en handelingsperspectief bieden aan degenen die de gevolgen daarvan ervaren.

Het WBP geeft richting aan die keuzes. De basis blijft het betrouwbaar in stand houden van waterkeringen, watersystemen en waterzuiveringen. We beschouwen waterveiligheid, watersysteem en waterketen daarbij nadrukkelijker in samenhang. Vanuit die samenhang versterken we deze systemen richting 2050 en houden we ruimte voor fundamenteel andere oplossingen richting 2100. Water en bodem zijn in het ontwerp-WBP 2028-2033 sturend bij keuzes over de inrichting van de leefomgeving. Daarom brengen we het waterbelang vroeg en 'stroomopwaarts' in bij gebiedsontwikkelingen en maken we expliciet wat het water- en bodemsysteem wel en niet aankan. Samenwerking en waterbewust handelen zijn daarbij cruciaal, want onze watertaken zijn sterk

verweven met andere maatschappelijke opgaven. Iedereen draagt daaraan bij vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid.

Inhoud van het WBP – bestuurlijk kompas
HDSR kan niet alle opgaven tegelijk aanpakken. Bovendien kunnen keuzes verschillend uitpakken voor gebieden, belangen en generaties. Daarom bevat het WBP een bestuurlijk kompas voor de afwegingen die het bestuur de komende jaren moet maken. De waarden *maatschappelijk, rechtvaardig en toekomstgericht* vormen hiervoor samen met de strategische principes het uitgangspunt. Het kompas helpt het bestuur om belangen, effecten, risico's en onzekerheden in samenhang te wegen en keuzes te maken die ook op langere termijn houdbaar zijn.

Inhoud WBP – koers op hoofdlijnen
Het ontwerp-WBP 2028-2033 gaat uit van het betrouwbaar in stand houden én toekomstbestendig versterken van de watertaken. Voor waterveiligheid betekent dit beschermen en tijdig ruimte reserveren voor toekomstige dijkversterkingen. Voor het watersysteem betekent dit het systeem op orde houden, de grondwaterbalans herstellen, blijven werken aan waterkwaliteit en voorbereid zijn op droogte, waterschaarste en wateroverlast. Voor de waterketen betekent dit dat zuiveren niet alleen een technische taak is, maar steeds meer bijdraagt aan schoon water, waterbeschikbaarheid, energie, warmte en grondstoffen.

Water en bodem zijn voor HDSR sturend voor keuzes over inrichting en ontwikkeling. Het WBP geeft een gebiedsgerichte ontwikkelrichting. Voor de bebouwde leefomgeving richten we ons op klimaatbestendige steden en dorpen. Op de Utrechtse Heuvelrug bevorderen we infiltratie en herstellen we de grondwaterbalans. Op de flanken en aan de voet van de Heuvelrug houden we water vast. In het Kromme Rijngebied stemmen we het watergebruik af op de beschikbare zoetwatervoorraad. In het veengebied richten we ons op het remmen van bodemdaling en het beperken van de broeikasgasuitstoot. In het westelijk rivierengebied stemmen we het waterbeheer af op de verschillende bodemtypen en gebruiksfuncties. Bij de verdere uitwerking per gebied en opgave werken we samen met gebiedspartners aan maatwerk. Samen verkennen we welke aanpak, rol en instrumentarium passend zijn en wie welke bijdrage kan leveren.

Inhoud WBP – de doorvertaling van de strategische doelen en tactische resultaten
Het WBP bevat de strategische doelen van het waterschap richting 2050 en tactische resultaten voor de periode 2028-2033. Deze werken we de komende jaren verder uit in beleid, programma's, projecten en gebiedsprocessen. Die uitwerking is niet opgenomen in dit WBP. Omdat we niet alles tegelijk kunnen realiseren, blijven prioritering en bestuurlijke keuzes noodzakelijk. Binnen de reguliere planning- en controlcyclus brengen we daarbij uitvoerbaarheid, capaciteit en middelen in beeld, zodat het AB de benodigde afwegingen kan maken.

Bestuurlijk proces van het WBP
Het ontwerp-WBP 2028-2033 is tot stand gekozen in een zorgvuldig en uitgebreid proces.
Het AB heeft eind 2025 de startnotitie en het participatieplan behandeld. Tijdens een thema-avond in februari 2026 heeft het AB input meegegeven op inhoudelijke dilemma's en de waarden voor het nieuwe WBP. In de commissie Financiën en Algemene Zaken van juni 2026 hebben we het proces, de waarden en strategische principes toegelicht en de belangrijkste inzichten uit de expertsessies met externe partijen gedeeld, zie Bijlage 2 (DM 2102033). Het AB heeft daarbij gereflecteerd op de tijdsgeest, het karakter van het WBP en aandachtspunten meegegeven voor de verdere uitwerking.

In de zomer van 2026 hebben we de opbrengsten van de thema-avond, de commissiebehandeling en de expertsessies samengevoegd met de inhoudelijke inbreng vanuit de ambtelijke organisatie. Dit resulteerde in een 80%-versie van het WBP. Deze versie hebben we vervolgens schriftelijk voor feedback voorgelegd aan stakeholders en samenwerkingspartners, zie Bijlage 3 (DM 210233). Daarnaast hebben we bestuurlijke gesprekken gevoerd met medeoverheden en natuur- en landbouworganisaties, zie Bijlage 4 (DM 2102034). Op 15 oktober 2026 besprak de commissie de 80%-versie van het WBP. Voor deze bespreking waren alle AB-leden uitgenodigd. Vervolgens hebben we de feedback van externe partijen en de commissieleden (waar passend) verwerkt in het concept ontwerp-WBP 2028-2033 dat nu voorligt, zie Bijlage 5 (DM 2102035).

Gebruik van kunstmatige intelligentie (hierna: AI)
De inhoud van het concept ontwerp-WBP 2028-2033 is het resultaat van een uitgebreid intern en extern proces. Daarin hebben we input opgehaald bij interne collega's en externe experts en samenwerkingspartners. Voor het structureren en redigeren van teksten is AI gebruikt. Ambtenaren beoordelen daarbij welke voorgestelde aanpassingen en suggesties worden overgenomen.

Beoogd effect
Het beoogde effect van dit voorstel is om het ontwerp-WBP 2028-2033 vast te stellen en vrij te geven voor inspraak.

Argumenten
Het voorstel steunt op de volgende argumenten:

1.1 *Het ontwerp-WBP 2028-2033 geeft een samenhangende koers voor de komende planperiode*
Het ontwerp-WBP 2028-2033 verbindt de opgaven voor waterveiligheid, watersysteem en waterketen met gebiedsgerichte ontwikkelrichtingen. De strategische doelstellingen en tactische resultaten geven aan wat we als waterschap willen bereiken en het bestuurlijk kompas biedt houvast bij de afwegingen die daarvoor nodig zijn. Zo geeft het ontwerp-WBP 2028-2033 richting aan de watertaken én aan de keuzes per gebied voor de periode 2028-2033.

2. *Het ontwerp-WBP 2028-2033 is voldoende uitgewerkt om voor inspraak vrij te geven*
We hebben de bestuurlijke, ambtelijke en externe inbreng verwerkt in een samenhangend ontwerp-WBP 2028-2033 dat de voorgestelde koers van HDSR beschrijft. We hebben deze koers uitgewerkt in strategische doelstellingen, tactische resultaten en gebiedsgerichte ontwikkelrichtingen. Na vaststelling van het WBP concretiseren we deze verder in beleid, programma's, projecten en gebiedsprocessen. Het ontwerp heeft daarmee het detailniveau dat past bij deze fase en is voldoende uitgewerkt om aan de omgeving voor te leggen.

2.1 Inspraak is wettelijk vereist én draagt bij aan een zorgvuldig definitief WBP
Het ontwerp-WBP bevat de voorgenomen koers van het waterschap voor de periode 2028-2033. HDSR is wettelijk verplicht het ontwerp-WBP ter inzage te leggen. Daarmee geven we iedereen de gelegenheid te reageren door een zienswijze in te dienen. Inwoners, ondernemers, natuur- en landbouworganisaties, medeoverheden en andere belanghebbenden beschikken over lokale kennis en praktijkervaring. Hun reacties maken duidelijk welke onderwerpen nog ontbreken, waar gevoeligheden liggen en welke aandachtspunten en kansen zij zien. Dit draagt bij aan een zorgvuldig en uitvoerbaar WBP. We gebruiken de ontvangen zienswijzen om een definitief WBP op te stellen en bieden dat eind 2027 ter besluitvorming aan het AB aan.

Kanttekeningen
Bij het voorstel zijn de volgende kanttekeningen te plaatsen:

1.1 Het WBP bepaalt de koers, maar de verdere uitwerking vraagt nog bestuurlijke keuzes
Het WBP beschrijft de koers op hoofdlijnen en geeft daarmee inhoudelijk richting aan de ontwikkeling van zowel de watertaken als de gebieden. In de strategische doelstellingen, tactische resultaten en gebiedsgerichte ontwikkelrichtingen is de voorgestelde koers voor het waterschap uitgewerkt. Met het WBP besluit het AB daarmee echter nog niet over alle maatregelen en de wijze waarop we die uitvoeren.

We concretiseren de koers namelijk verder in beleid, plannen, projecten en gebiedsprocessen, die regulier bij het AB langskomen. Daarbij moet het bestuur in de toekomst (wellicht moeilijke) afwegingen maken tussen ambities, belangen en wat uitvoerbaar en betaalbaar is. Het bestuurlijk kompas ondersteunt het maken van die afwegingen: de waarden en strategische principes helpen het bestuur om de nog te maken keuzes te onderbouwen en in samenhang te bezien. We werken daarbij uit welke rol HDSR kan vervullen en welke instrumenten we kunnen inzetten. Waar bestuurlijke keuzes nodig zijn, leggen we die aan het bestuur voor. Het WBP introduceert deze expliciete afweging als hulpmiddel om de komende jaren per opgave en gebied een passende aanpak te kiezen. Binnen de

reguliere planning- en controlcyclus is er mogelijkheid voor prioritering, fasering en bijsturing op de inzet van capaciteit en middelen

2.1 Niet alle zienswijzen leiden tot aanpassing van het definitieve WBP
Tijdens de inspraak kunnen nieuwe inzichten, belangen en aandachtspunten naar voren komen. We beoordelen alle ingediende zienswijzen zorgvuldig en betrekken ze bij het opstellen van het definitieve WBP. Een zienswijze leidt niet automatisch tot aanpassing van het WBP. Bij de beoordeling wegen we af of en op welke wijze de zienswijze aanleiding geeft om de voorgestelde koers of formulering aan te passen.
In de nota van beantwoording motiveren we per zienswijze hoe we deze hebben beoordeeld en of een zienwijze tot aanpassing van het WBP leidt. Daarmee maken we voor indieners en het AB inzichtelijk hoe we de inbreng hebben meegewogen. Het AB betrekt de zienswijzen en de voorgestelde beantwoording bij de uiteindelijke vaststelling van het WBP.

2.2 Keuzes op hoofdlijnen kunnen bij uitwerking grote gevolgen hebben voor individuele situaties
Het WBP bevat de strategische keuzes die het AB bij de vaststelling maakt, maar nog geen uitwerking daarvan naar concrete maatregelen voor specifieke locaties. Bij de verdere uitwerking en concretisering kunnen de keuzes op hoofdlijnen echter wel gevolgen hebben voor individuele inwoners, ondernemers, grondeigenaren en specifieke locaties of percelen. In bepaalde situaties kunnen deze gevolgen ingrijpend zijn.

Bij de vertaling van het WBP naar beleid, programma's, projecten en gebiedsprocessen brengen we deze gevolgen nader in beeld en wegen we de betrokken belangen zorgvuldig af. Waar van toepassing doorlopen we daarbij opnieuw participatie en besluitvorming.

2.3 Het WBP is deels gebaseerd op beleid dat nog in ontwikkeling is
Het WBP bestrijkt een breed inhoudelijk terrein en heeft daardoor raakvlakken met verschillende visies, beleidskaders en programma's van HDSR, het Rijk, provincies en andere overheden. Een deel daarvan is op het moment van behandeling van het ontwerp-WBP 2028-2033 nog in ontwikkeling of nog niet bestuurlijk vastgesteld. Het ontwerp-WBP is daarmee gebaseerd op inhoudelijke onderdelen die deels nog in beweging zijn.

Bij het opstellen van het ontwerp-WBP 2028-2033 zijn we zoveel mogelijk uitgegaan van actuele inzichten en de verwachte ontwikkelrichting van deze trajecten. Met de terinzagelegging leggen we de inhoud vast waarop belanghebbenden kunnen reageren. Tot aan de definitieve vaststelling kunnen nieuwe of gewijzigde bestuurlijke keuzes nog aanleiding geven tot aanscherping of actualisering van het WBP. Daarbij houden we de hoofdkoers van het ter inzage gelegde ontwerp als uitgangspunt. Zo houden we herkenbaar waarop belanghebbenden tijdens de inspraak hebben kunnen reageren en voorkomen we dat wijzigingen na de terinzagelegging leiden tot een wezenlijk ander WBP.

Financiën
Aan de vaststelling van het WBP zijn geen directe financiële consequenties verbonden. Het WBP bevat strategische richting en doelen, maar geen concrete projecten, maatregelen of budget.

Via de planning- en controlcyclus vertalen we het WBP jaarlijks naar uitvoering en middelen. In de voorjaarsnota maakt het AB jaarlijks een integrale afweging voor de inzet van de verwachte dekkingsmiddelen in de komende 5-jaarsperiode met aandacht voor wettelijke verplichtingen, de bijdrage aan de WBP-doelen, risico's, maatschappelijke meerwaarde, uitvoerbaarheid en betaalbaarheid. We werken de prioriteiten, fasering en financiële kaders die uit deze afweging voortvloeien vervolgens uit in de begroting met meerjarenraming en investeringsplanning. Via bestuursrapportages en jaarstukken volgt het AB de uitvoering en stuurt zo nodig bij.

Juridische aspecten
HDSR is wettelijk verplicht een WBP vast te stellen voor de uitvoering van haar taken, voor de watersystemen die bij het waterschap in beheer zijn (artikel 3.7 Omgevingswet). Het WBP 2028-2033 vormt het (verplichte) strategische beleidskader voor het werk van het waterschap.

Het WBP ziet op alle aspecten van het watersysteembeheer (met uitzondering van het rioleringsbeheer - als onderdeel van het waterketenbeheer - en de drinkwaterzorg). Voor derden verschaft het WBP inzicht in de wijze waarop het waterschap omgaat met haar taken en bevoegdheden in het beheergebied in de aankomende programmaperiode.

Voor de voorbereiding van het WBP gelden wettelijke procedurevereisten. We leggen het ontwerp-WBP 2028-2033 gedurende zes weken ter inzage, zodat belanghebbenden een zienswijze kunnen indienen. We betrekken de ingediende zienswijzen bij het opstellen van het definitieve WBP.

In het ontwerp-WBP 2028-2033 zijn de basis- en aanvullende KRW-maatregelen als Bijlage opgenomen.

Het uitvoeren van een plan-MER is, het ontwerp overziend, niet vereist.

Participatie
We geven het WBP samen met de omgeving vorm. Na vaststelling van het participatieplan hebben we op inhoudelijke thema's en aan de hand van dilemma's expertsessies georganiseerd met medeoverheden, kennisinstellingen, drinkwaterbedrijf, veiligheidsregio, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Met deze thematische sessies is input opgehaald voor de inhoud van het WBP, zie Bijlage 2 (DM 2102032). We hebben de opbrengsten in juni gedeeld met het AB, zie 'Bestuurlijk proces van het WBP', en gebruikt als input voor de inhoudelijke uitwerking van het WBP.

In het najaar hebben we de conceptversie van het WBP voor feedback voorgelegd aan samenwerkingspartners, medeoverheden en belangenorganisaties. Deze groep bestond uit de betrokkenen van de expertsessies en medeoverheden. We hebben hierover ook bestuurlijke gesprekken gevoerd met landbouw- en natuurorganisaties en met medeoverheden, zie Bijlage 4 (DM 2102034). We hebben de opbrengsten hiervan (waar passend) verwerkt in het voorliggende ontwerp-WBP 2028-2033. Bijlage 3 (DM 2102033) bevat een overzicht van de ontvangen externe feedback en de wijze waarop we deze hebben verwerkt. Dit overzicht hebben we ook gedeeld met de betrokken partijen.

Na vrijgave door het AB leggen we het ontwerp-WBP 2028-2033 gedurende zes weken ter inzage. In deze periode kan iedereen een zienswijze indienen. We betrekken de ingediende zienswijzen bij het opstellen van het definitieve WBP en stellen een nota van beantwoording op. Daarin lichten we toe welke zienswijzen we wel en niet hebben verwerkt, zodat het AB en betrokkenen dit kunnen nagaan. We delen de concept-nota van beantwoording vóór behandeling in commissie en AB met de indieners van zienswijzen, zodat zij eventueel kunnen inspreken bij een commissievergadering.

Communicatie
Na vrijgave door het AB maken we de terinzagelegging van het ontwerp-WBP 2028-2033 bekend via het Waterschapsblad op officiëlebekendmakingen.nl. We leggen het ontwerp-WBP 2028-2033 gedurende zes weken ter inzage. In die periode kan iedereen het digitaal raadplegen via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (hierna: DSO, Regels op de Kaart) en via de website van HDSR. We stellen ook de bijbehorende stukken digitaal beschikbaar. In de communicatie leggen we uit waar belangstellenden de stukken kunnen raadplegen, binnen welke termijn en op welke wijze zij een zienswijze kunnen indienen en waar zij terechtkunnen met vragen.

We informeren eerder betrokken samenwerkingspartners, medeoverheden en belangenorganisaties rechtstreeks over de start van de inspraakperiode. Daarnaast brengen we de mogelijkheid om op het ontwerp-WBP 2028-2033 te reageren onder de aandacht via alle passende reguliere communicatiekanalen. Daarbij hebben we aandacht voor een breed bereik, ook onder groepen die minder vanzelfsprekend deelnemen aan inspraak. Na afloop van de inspraakperiode beantwoorden we de ingediende zienswijzen in een nota van beantwoording. We informeren de indieners over de beantwoording van hun zienswijze en het vervolg van de besluitvorming. Na verwerking van de zienswijzen bieden we het definitieve WBP ter vaststelling aan het AB aan. Na vaststelling publiceren we het definitieve WBP en de nota van beantwoording en ontsluiten we het WBP via het DSO (Regels op de Kaart).

Vervolg
Na afloop van de inzagetermijn beoordelen en beantwoorden we de ingediende zienswijzen. We motiveren daarbij op welke wijze we de zienswijzen wel en niet hebben verwerkt in het definitieve WBP. In het najaar van 2027 bieden we het definitieve WBP ter vaststelling aan het AB aan.

Bijlagen
1. Concept ontwerp-WBP 2028-2033 (DM 2103124)
2. Samenvatting expertsessies - input WBP voorjaar 2026 (DM 2102032)
3. Overzicht verwerking externe feedback WBP 80% najaar 2026 (DM 2102033)
4. Overzicht aandachtspunten bestuurlijke gesprekken natuur en landbouw én medeoverheden WBP 80% oktober 2026 (DM 2102034)
5. Overzicht verwerking consultatie commissie WBP 80% 15 oktober 2026 (DM 2102035)